

18 Δεκεμβρίου 2012
Αριθμ. Πρωτ.: 140025/44783/2012
Πληροφορίες: κ.κ. Έ. Σταμπουλή ,
Α. Μποσδογιάννη ,
Αικ. Φλιάτουρα

Υπουργείο Υγείας & Κοινων. Αλληλεγγύης
Γενική Δ/ση Δημόσιας Υγείας και Ποιότητας Ζωής
Δ/ση Υγειονομικής Μηχανικής &
Υγιεινής Περιβάλλοντος
Αριστοτέλους 17
10433 Αθήνα

Θέμα: Απάντηση Υπουργείου Υγείας σχετικά με τη θέσπιση ορίου για το εξασθενές χρώμιο στο πόσιμο νερό.

Αξιότιμοι κύριοι,

Ο Συνήγορος του Πολίτη έλαβε το υπ' αρ. ΔΥΓ/Γ. Π. 9206/23-12-2012 απαντητικό έγγραφο σας, στις 20-3-2012, για το οποίο σας ευχαριστούμε. Μετά από προσεκτική εξέταση του εγγράφου σας, θα θέλαμε να σας επισημάνουμε τα ακόλουθα:

A. Αρχή της Προφύλαξης

Σύμφωνα με τις απόψεις του Υπουργείου όπως αυτές αποτυπώνονται στο ως άνω έγγραφο, δεν απαιτείται η θέσπιση διακριτού ορίου για το εξασθενές χρώμιο επειδή:

- η εθνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία, θέτει όριο μόνο για το ολικό χρώμιο και όχι για το εξασθενές
- οι κατευθυντήριες Οδηγίες του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ), δεν προτείνουν όριο για το εξασθενές χρώμιο (4^η έκδοση, 2011).
- η ύπαρξη σειράς **τεκμηριωμένων** δεδομένων συσχέτισης του βαθμού επικινδυνότητας των ποιοτικών παραμέτρων με την οδό έκθεσης (εισπνοή, κατάποση, επαγγελματική έκθεση κλπ), τη χρήση (άρδευση, ύδρευση κλπ) και των επιπτώσεων στη Δημόσια Υγεία, αποτελεί προϋπόθεση για τη θέσπιση νέων ποιοτικών ορίων σε εθνικό επίπεδο –πέραν των προβλεπόμενων στην οδηγία 98/83 ΕΚ.

Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει ήδη αναφερθεί στη νομοθεσία και τις θέσεις του ΠΟΥ σχετικά με το όριο για το εξασθενές χρώμιο. Όπως όμως έχει επισημάνει και στο προηγούμενο έγγραφο του, η εμφάνιση επιστημονικών δεδομένων σχετικά με την ενδεχόμενη **επικινδυνότητα** του εξασθενούς χρωμίου, **επιτάσσει την εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης**. Θυμίζουμε ότι σύμφωνα με αυτήν **αρκεί η ύπαρξη αμφιβολιών** γύρω από την επέλευση σοβαρών ή μη αναστρέψιμων βλαβών στο περιβάλλον ή τη δημόσια υγεία για τη λήψη μέτρων από την πλευρά της Πολιτείας¹ **Ειδικά για το πόσιμο νερό**, η εφαρμογή

¹ Η Αρχή της Προφύλαξης είναι νομική έννοια, η οποία χρησιμοποιείται ως ερμηνευτική αρχή για την εφαρμογή της νομοθεσίας και τη λήψη των κατάλληλων μέτρων, προκειμένου να προληφθεί σοβαρή βλάβη για το περιβάλλον ή τη δημόσια υγεία. Για την εφαρμογή της, δεν απαιτείται η επιστημονική, πέραν πάσης αμφιβολίας τεκμηρίωση του κινδύνου, αλλά η πιθανολόγηση του βάσει επιστημονικών ενδείξεων (βλ.

της αρχής της προφύλαξης συνάγεται από το συνδυασμό των διατάξεων του Κανονισμού ΕΚ 178/2002 του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Κοινοβουλίου για την ασφάλεια των τροφίμων, σε συνδυασμό με την Οδηγία 98/83 ΕΚ για την ποιότητα του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης. Στον κανονισμό μνημονεύεται ρητά **η αρχή της προφύλαξης ως νομική βάση για τη λήψη μέτρων για την αποτροπή ενδεχόμενης βλάβης από τρόφιμα στην ανθρώπινη υγεία**, ενώ σύμφωνα με το άρθρο 2, στα τρόφιμα περιλαμβάνεται και το πόσιμο νερό, με την επιφύλαξη των οδηγιών για την προστασία του. Σχετική μνεία για την εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης γίνεται και στο προοίμιο της οδηγίας-πλαίσιο για τα νερά (2000/60/ΕΚ, εδ. 44) : «*Κατά τον προσδιορισμό των επικίνδυνων ουσιών προτεραιότητας θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η αρχή της προφύλαξης, με βάση ιδίως τον καθορισμό των δυνητικά αρνητικών επιπτώσεων του προϊόντος, καθώς και μια επιστημονική αξιολόγηση του κινδύνου*».

B. Νεότερες εξελίξεις στη διαδικασία θέσπισης διακριτού ορίου

Στην πολιτεία της Καλιφόρνια υπάρχουν νεότερες εξελίξεις ως προς τη σχετική διαδικασία, σύμφωνα με πληροφορίες που έχουν αναρτηθεί στο διαδίκτυο². Συγκεκριμένα εκτιμάται ότι έως τον Ιούλιο του 2013 θα έχει προσδιοριστεί διακριτό όριο για το εξασθενές χρώμιο ώστε αυτό να τεθεί σε δημόσια διαβούλευση. Επιπλέον η περαιτέρω διαδικασία θέσπισης ορίου εκτιμάται ότι θα λάβει χώρα στο χρονικό διάστημα 7/2014-7/2015.

Συνεπώς, για την πολιτεία της Καλιφόρνια, η αξιολόγηση της ικανότητας των εργαστηρίων να ανιχνεύουν και να αναλύουν τον ρυπαντή στο πόσιμο νερό³, ο υπολογισμός του οικονομικού κόστους για την παρακολούθηση του ρυπαντή, ο υπολογισμός του κόστους για την τυχόν επεξεργασία που απαιτείται για την απομάκρυνση του ρυπαντή σε συνδυασμό με τα οφέλη που θα προκύψουν για τη δημόσια υγεία, αποτελούν τα αναγκαία στάδια της διαδικασίας που ξεκίνησε με τη θέσπιση δημόσιου στόχου υγείας για το εξασθενές χρώμιο και θα καταλήξει στον προσδιορισμό και τη θέσπιση συγκεκριμένης παραμετρικής τιμής.

Αντιθέτως, τα παραπάνω στάδια μνημονεύονται στο έγγραφο του Υπουργείου, χωρίς ωστόσο να εντάσσονται σε συγκεκριμένη στόχευση για την ποιότητα του πόσιμου νερού και χωρίς να συναρτώνται με τη θέσπιση συγκεκριμένου ορίου για το εξασθενές χρώμιο.

Κατά την εκτίμηση της Αρχής, είναι αναγκαία η θεώρηση όλων των προαναφερόμενων παραμέτρων υπό το πρίσμα της προστασίας της δημόσιας υγείας από εν δυνάμει επικίνδυνη χημική ουσία στο πόσιμο νερό. Θυμίζουμε ότι στην ελληνική έννομη τάξη, η προστασία της ζωής, της υγείας και σωματικής ακεραιότητας αποτελούν έννομα αγαθά, τα οποία εντάσσονται στην έννοια της αξίας του ανθρώπου (άρθρο 2 του Ελληνικού Συντάγματος) και της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας του (άρθρο 5 του Ελληνικού Συντάγματος) και ως τέτοια προτάσσονται ιεραρχικά σε κάθε περίπτωση, αναγόμενα σε υπέρτερο δημόσιο συμφέρον. Ειδικά δε η υποχρέωση παροχής καθαρού και επαρκούς σε ποσότητα πόσιμου νερού, αποτελεί σημαντική πτυχή του κοινωνικού δικαιώματος στην υγεία, το οποίο κατοχυρώνεται και αυτοτελώς στο Ελληνικό Σύνταγμα (άρθρο 21 §3) και σε διεθνή και ευρωπαϊκά νομικά κείμενα, όπως το Διεθνές Σύμφωνο για τα οικονομικά, κοινωνικά και μορφωτικά δικαιώματα (αρ. 12) και ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης (αρ. 11).

Κατόπιν αυτών η Αρχή εμμένει στις απόψεις που έχει εκφράσει με το προηγούμενο έγγραφο της (αρ. πρωτ. 140025/34269/6-12-2011) και λαμβάνοντας υπόψη την Αρχή της Προφύλαξης, ζητά να ενημερωθεί από το Υπουργείο Υγείας:

ενδεικτικά την απόφαση της 5^{ης} Μαΐου 1998 του Δικαστηρίου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) στην υπόθεση C-180/96 και την απόφαση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2002 του Πρωτοδικείου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΠΕΚ) στην υπόθεση T-70/99).

² <http://www.cdph.ca.gov/certlic/drinkingwater/Pages/Cromium6samling.aspx>

³ Ως προς την εφαρμοζόμενη μεθοδολογία ανίχνευσης, αναφέρεται ότι η ανίχνευση εξασθενούς χρωμίου στο πόσιμο νερό γίνεται σύμφωνα με τη νέα EPA Method 218.7 – Ion Chromatography with Post- Column Derivatization and UV-Visible Spectroscopic Determination (November 2011)

- σχετικά με τα αποτελέσματα της καταγραφής των συγκεντρώσεων του εξασθενούς χρωμίου για την περίοδο ενός έτους σε επίπεδο χώρας⁴, με δεδομένο ότι ο κρίσιμος χρόνος καταγραφής έχει ήδη παρέλθει. Κατά την κρίση της Αρχής, το νομικό πλαίσιο⁵ που κατοχυρώνει το δικαίωμα της πληροφόρησης των πολιτών, σε συνδυασμό με την αρχή της διαφάνειας της διοικητικής δράσης, επιβάλουν επίσης τη δημοσιοποίηση των εν λόγω στοιχείων και την παροχή στο κοινό κάθε σχετικής ενημέρωσης.
- σχετικά με την πρόθεσή του να προβεί σε περαιτέρω ενέργειες προς ολοκλήρωση της διαδικασίας με στόχο τη θέσπιση ορίου, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι ενέργειες που έχει το Υπουργείο σε εξέλιξη προσομοιάζουν με τις δράσεις της διαδικασίας που ακολουθεί η Πολιτεία της Καλιφόρνιας για τη θεσμοθέτηση ορίου εξασθενούς χρωμίου
- εάν προτίθεται να εφαρμόσει στο μεσοδιάστημα το όριο των 3 μg/lit, για το εξασθενές χρώμιο που έχει τεθεί για τον Ασωπό ποταμό, κατ' αναλογία και στο πόσιμο νερό. Τούτο διότι όπως έχει επισημάνει η Αρχή, αποτελεί αντιφατική διαχείριση του προβλήματος της επικινδυνότητας του εξασθενούς χρωμίου η θέσπιση ορίων για το εξασθενές χρώμιο στα υγρά απόβλητα και στον ποταμό Ασωπό⁶ και η απουσία αντίστοιχων ορίων στο πόσιμο νερό.

Κατόπιν των ανωτέρω σας παρακαλούμε να μας ενημερώσετε για τις απόψεις σας επί του θέματος και τις τυχόν ενέργειες στις οποίες προτίθεστε να προβείτε.

Για κάθε περαιτέρω πληροφορία ή διευκρίνιση θα είμαστε στη διάθεσή σας.

Με τιμή

Ιωάννης Π. Σαγιάς
Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη

Κοινοποίηση:

1. ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ***

⁴ Εγκύκλιος ΔΥΓ2/οικ.64340/7-6-2011 του Υπουργείου Υγείας

⁵ Οδηγία 2003/4/ΕΚ και η συνακόλουθη ΚΥΑ ΗΠ 11764/653/2006 για την πρόσβαση στην περιβαλλοντική πληροφορία. Στο άρθρο 3 παρ.1, 2 και 3 της ΚΥΑ ρυθμίζεται αναλυτικά η διαδικασία πρόσβασης των πολιτών στις πληροφορίες αυτές. Περαιτέρω, οι διατάξεις της ΔΥΓ2/γπ/38295/2007, για την τροποποίηση της Υγειονομικής Διάταξης κοινής υπουργικής απόφασης Υ2/2600/2001, αναφέρονται ρητά στο δικαίωμα ενημέρωσης των πολιτών για την ποιότητα του πόσιμου νερού που καταναλώνουν. Επισημαίνεται ότι η πρακτική της ανάρτησης των μετρήσεων του εξασθενούς χρωμίου ακολουθείται ήδη από την Πολιτεία της Καλιφόρνια.

⁶ ΚΥΑ 20488/19.5.2010, (ΦΕΚ 749Β/31-5-10) με την οποία έχει θεσπισθεί μέση ετήσια συγκέντρωση για το εξασθενές χρώμιο στα υγρά απόβλητα τα 30 μg/lit και στον ποταμό Ασωπό τα 3 μg/lit.